

درس دهم تغییرات هویت اجتماعی

تحرك اجتماعى چيست؟

- موقعیت اجتماعی عبارت است از : جایگاهی که فرد در جامعه یا در گروه اجتماعی دارد .
- ما با شناخت موقعیت اجتماعی فرد درباره او اطلاعاتی به دست می آوریم.

مانند :

اینکه فرد با چه کسانی در ارتباط است ؟
چه انتظاراتی باید از او داشته باشیم؟ (تکالیف)
چگونه باید با او رفتار کنیم؟ (حقوق)

- کسب هویت های اجتماعی جدید با تغییراتی در موقعیت اجتماعی افراد همراه است.

- چگونگی کسب هویت اجتماعی انتسابی و اکتسابی افراد :

افراد در بدو تولد هویت اجتماعی انتسابی خود را به صورت انفعالی در محیط خانواده و... می پذیرند . سپس با گذر زمان به گونه ای فعال با محیط اجتماعی برخورد کرده هویت اکتسابی خود را به دست می آورند و متناسب با هویت اجتماعی جدید از موقعیت اجتماعی جدیدی برخوردار می شوند.

- تحرك اجتماعى عبارت است از : جابه جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی دیگر.

- انواع تحرك اجتماعى عبارت است از:

۱- تحرك صعودى

۲- تحرك نزولى

۳- تحرك افقى

- تحرك اجتماعى صعودى عبارت است از: جا به جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی بالاتر.

مثال:

کارمند یک اداره مدیر می شود.

- تحرك اجتماعى نزولى عبارت است از: جا به جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی پایین تر.

مثال:

فردی از مدیریت عزل و به عنوان یک کارمند ساده به کار خود ادامه می دهد.

- تحرك اجتماعى افقى: جابه جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی مشابه.

مثال:

فردی از یک بخش اداره به بخش دیگر منتقل می شود.

- در همه کشورها رتبه بندی مشاغل وجود دارد ولی رتبه بندی در کشورهای مختلف یکسان نیست و برخی مشاغل در بعضی کشورها از اهمیت بیشتری برخوردارند و بالعکس .
مثال : در برخی کشورها پزشکی از مشاغل دیگر از رتبه بالاتری برخوردار است .

- موقعیت اجتماعی افراد صرفاً تابع مشاغل آنها نیست و به عواملی زیر نیز بستگی دارد :

- ۱- علم
- ۲- دین
- ۳- تقوا
- ۴- هنر
- ۵- احترام
- ۶- ثروت
- ۷- شهرت
- ۸- زیبایی و...

- انواع تحرک اجتماعی (صعودی-نزولی-افقی) می تواند به دو دسته کلی تقسیم شود :

- ۱- تحرک اجتماعی درون نسلی
- ۲- تحرک اجتماعی میان نسلی

- تحرک اجتماعی درون نسلی: تحرک اجتماعی یک فرد در طول زندگی خودش در نظر گرفته میشود.

مثال:

- ۱- یک کاسب جز مالک یک فروشگاه زنجیره ای می شود.
- ۲- مربی تیم ملی فوتبال، مربی یک باشگاه دسته دوم می شود.
- ۳- کارگر خط تولید به قسمت بسته بندی محصولات منتقل می شود.

- تحرک اجتماعی میان نسلی: تحرک اجتماعی فرد نسبت به والدینش در نظر گرفته می شود .

مثال :

- ۱- فرزند یک کارگر استاد دانشگاه می شود.
- ۲- فرزند یک پزشک کارمند ساده یک اداره می شود.
- ۳- فرزند یک کارمند ، کارمند می شود.

فرصت ها و محدودیت های تغییرات هویتی کدامند؟

- فرصت اجتماعی عبارت است از: امکانی که جامعه برای تحرک اجتماعی صعودی و کسب هویت جدید برای افراد ایجاد میکند.
- انسداد اجتماعی: مسدود بودن راه تحرک اجتماعی صعودی را انسداد اجتماعی می گویند.
- اعضای جهان اجتماعی نمی توانند هر نوع هویت اجتماعی را کسب کنند زیرا:
در جهان های اجتماعی مختلف فرصت های پیش روی افراد برای تحرک اجتماعی و کسب هویت های جدید متفاوت است و هر جامعه ای به تناسب عقاید و ارزش هایی که دارد برخی تغییرات هویتی و تحرک های اجتماعی را تشویق و برخی دیگر را منع می کنند.
مثال:
✓ جامعه ایی که براساس ارزش های نژادی شکل گرفته صرفا برای آن نژاد خاص امکان تحرک صعودی را فراهم می کند.
- ✓ جامعه ای که براساس ارزش های اقتصادی شکل گرفته است تحرک اجتماعی را برای کسانی ممکن می سازد که منابع ثروت را در اختیار داشته باشد.
- ✓ در جهان سکولار (جهانی که براساس ارزش های دنیوی و این جهانی شکل گرفته) تحرک اجتماعی برای کسانی امکان پذیر است که ارزش های دنیوی را به رسمیت می شناسند، در این جهان به هویت دینی و معنوی افراد اجازه ظهور و بروز اجتماعی داده نمی شود و امکان رای دادن به قوانین الهی وجود ندارد. برای نمونه در برخی کشورهای غربی به دختران محجبه اجازه تحصیل داده نمی شود.
- ✓ در جهان دینی و معنوی هویت هایی که ابعاد الهی انسان رانفی کنند به رسمیت شناخته نمی شوند و به آنها اجازه رشد داده نمی شود.
- در سال ۱۹۹۱ اکثریت مردم الجزایر به حاکمیت اسلامی رای دادند اما کودتای نظامی مانع از اجرای نتایج انتخابات شد و رئیس جمهور وقت آمریکا در دفاع از این کودتا گفت مردم الجزایر نیاز به دموکراسی کنترل شده دارند.

• **تغییرات هویتی افراد در جامعه به دوشکل انجام می شود :**

- ۱- در چارچوب عقاید و ارزش های و فرهنگ پذیرفته شده جامعه که این نوع تغییرات مورد تشویق و تایید جامعه قرار می گیرد .
- ۲- خارج از چارچوب عقاید و ارزش ها و فرهنگ جامعه که این نوع تغییرات به تعارض فرهنگی در جامعه منجر می شود .

• **زمانی تغییرات هویتی افراد با هویت جهان اجتماعی سازگار است و توسط جامعه تشویق و تایید می شود که:**
تغییرات هویتی در چارچوب عقاید و ارزش های اساسی جامعه باشد .

مثال:

فردی که در چارچوب عقاید و ارزش های جامعه به نوآوری دست می زند و از این طریق موقعیت اجتماعی خود و بخشی از افراد جامعه را ارتقا می بخشد مورد تایید و تشویق جامعه قرار می گیرد.

• **تعارض فرهنگی :** اگر تغییرات هویتی افراد خارج از مرزهای مورد قبول جهان اجتماعی رخ دهد و شیوه هایی از زندگی را که با عقاید و ارزش ها در تقابل هستند به دنبال بیاورد تعارض فرهنگی ایجاد می شود .

• **پیامد تعارض فرهنگی عبارت است از :** اضطراب ها و نگرانی های اجتماعی فراوان در جامعه .

• **علل تعارض فرهنگی عبارتند از :**

- ۱- **علل درونی:** این علل به نوآوری و فعالیت های اعضای جهان اجتماعی مربوط می شود.
- ۲- **علل بیرونی:** این علل به دلیل تاثیرپذیری از جهان های اجتماعی دیگر است.

نمونه سوالات

- ۱- موقعیت اجتماعی را تعریف کنید و بنویسید چه تاثیری در شناخت افراد دارد؟
- ۲- ماباشناخت فرد درباره او اطلاعاتی به دست می آوریم.
- ۳- کسب هویت اجتماعی جدید با تغییر در موقعیت اجتماعی افراد همراه
- ۴- افراد چگونه هویت انتسابی و اکتسابی خود را کسب می کنند؟
- ۵- تحرک اجتماعی را تعریف کنید؟
- ۶- انواع تحرک اجتماعی را نام برده برای هر یک مثال بزنید؟
- ۷- در مورد رتبه بندی مشاغل در کشورهای مختلف توضیح دهید؟
- ۸- موقعیت اجتماعی افراد تابع چه عواملی می باشد؟
- ۹- تحرک اجتماعی درون نسلی و میان نسلی را با یکدیگر مقایسه کنید؟
- ۱۰- برای تحرک درون نسلی و میان نسلی مثال بزنید؟
- ۱۱- انسداد اجتماعی را تعریف کنید؟
- ۱۲- فرصت اجتماعی را تعریف کنید؟
- ۱۳- آیا فرصت هایی که افراد یک جامعه برای تحرک اجتماعی و کسب هویت های اجتماعی جدید دارند یکسان است؟ (آیا اعضای جهان اجتماعی می توانند هر نوع هویت اجتماعی را کسب نمایند؟)
- ۱۴- باز بودن راه تحرک اجتماعی چه مفهومی دارد؟
- ۱۵- هر یک از جهان های اجتماعی زیر برای چه کسانی فرصت تحرک اجتماعی را فراهم می کنند؟
الف) جامعه نژادپرست ب) جامعه سرمایه داری ج) جهان سکولار د) جهان دینی و معنوی
- ۱۶- در جهان دینی و معنوی چه هویت هایی برای افراد به رسمیت شناخته نمی شوند؟
- ۱۷- تغییرات هویتی افراد به چند شکل انجام می شود؟
- ۱۸- در چه شرایطی تغییرات هویتی افراد و گروهها با هویت جهان اجتماعی آنها سازگار است؟ (چه زمانی تغییرات هویتی مورد تایید و تشویق جامعه قرار می گیرد؟)
- ۱۹- چه زمانی تغییرات هویتی افراد به تعارض فرهنگی منجر می شود؟ (تعارض فرهنگی را تعریف کنید؟)
- ۲۰- علل تعارض فرهنگی را نام برده و در مورد آنها توضیح دهید؟
- ۲۱- پیامد تعارض فرهنگی چیست؟
- ۲۲- جلوگیری از تحصیل دختران محجبه در برخی جوامع غربی بیانگر چیست؟
- ۲۳- در چه جوامعی محرومین و فقرا با انسداد اجتماعی روبرو هستند؟
- ۲۴- تحرک اجتماعی در جوامعی که تبعیض جنسیتی بر قوانین و عرف آنها حاکم است چگونه صورت می گیرد با مثال توضیح دهید.